

การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2

Development of Student Care and Support Systems in Schools under the
Lamphun Primary Educational Service Area Office 2

ณัฐกาญจน์ ญาณแหก¹ และธดา สิทธิธาดา²
Nuttakan Yanakhaeg and Thada Siththada

Received: August 28, 2023

Revised: October 05 2023

Accepted: October 07, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) เปรียบเทียบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษา จำนวน 66 แห่ง โดยใช้แบบสอบถามค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .971 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและมากที่สุด 2) เปรียบเทียบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมี

¹⁻² มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา; Suan Sunandha Rajabhat University

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ 3) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 6 แนวทาง คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สร้างความตระหนัก และความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้มีทิศทางเดียวกัน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนและหาแนวทางในการป้องกันเด็กกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน สถานศึกษาควรนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน จัดทำแผนเผชิญเหตุป้องกันนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อให้นักเรียนเข้ารับการรักษาอย่างเหมาะสม และ 6) ด้านการติดต่อสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับภาคีเครือข่าย และร่วมกันพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนา, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the level of student care and support systems; 2) to compare student care and support systems classified according to position and experience; and 3) to propose guidelines for developing a student care and support system. It was the quantitative and qualitative research. The sample group consisted of 66 schools using the entire questionnaire with a reliability value of .971. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and one-way analysis of variance. Key informants were school administrators, deputy director of student affairs and teachers. 5 key informants from the purposive sampling were experts from the Office of the Basic Education Commission, school administrators and educational institution administrators. The tools used in the research were an interview form and content analysis. The research results found that 1) student support system level in overall and each aspect was at a high and highest level, 2) for comparing student care and support systems, when classified by position, it was found that in overall there were no differences. When considering each aspect, it was found that in terms of student promotion and development, there was a statistically significant difference at the .05

level. When classified by experience, It was found that overall and each aspect were not different, and 3) there were 6 guidelines for developing a student support system, namely 1) in the aspect of knowing Individual students, awareness and understanding of working were created in the same direction, 2) in terms of student screening, there was a joint effort to analyze student problems and find ways to protect at-risk and problem children, 3) in the aspect of student promotion and development, schools should put policies into actual practice, 4) in terms of preventing and solving student problems, a response plan has been prepared to protect all 3 groups of students, 5) in the aspect of student referrals, there was coordination with network partners for students to receive appropriate treatment, and 6) in terms of communication, there was good relationship building with network partners and there was cooperation to develop work to be more efficient.

Keywords: Development, Student Care and Support System, School Administrators

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้รัฐมียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำ แผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ ชาติ พ.ศ.2560 ซึ่งมีผลบังคับให้ส่วนราชการทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและ วิสัยทัศน์ ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโต บนคุณภาพ ชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และยุทธศาสตร์ที่ 4 การ สร้างโอกาสความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,

2560) รวมถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการจัดการศึกษาตามมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) อีกทั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีเป้าหมายในการดูแลช่วยเหลือเด็กและครอบครัวให้อยู่ในสภาพที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่ดี ได้รับการดูแลให้มีพัฒนาการสมวัย และเด็กทุกคนต้องมีหลักประกันความปลอดภัย ได้รับความคุ้มครองจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งเด็กที่ประสบปัญหาและเด็กที่ไม่ประสบปัญหา โดยระบุไว้ในมาตรา 22 การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2546)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงประกาศนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยคำนึงถึงสิทธิของนักเรียนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งในปี พ.ศ. 2565 ได้ประกาศเป็นปี แห่งการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ได้นำนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาเป็นภารกิจหลักในการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามให้นักเรียนทุกคนได้รับโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับการศึกษาภาคบังคับ จากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัด พบว่า ในปีการศึกษา 2565 มีอัตราการออกกลางคันของนักเรียนและนักเรียนหลุดออกจากระบบการศึกษาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อให้ผู้เรียนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา และได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2, 2565) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาเด็กออกกลางคัน และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาระดับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ สถานศึกษาในสังกัด จำนวน 78 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาในสังกัด จำนวน 66 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ซึ่งสถานศึกษาทั้ง 66 แห่ง ดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2547

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) วุฒิการศึกษา 4) ตำแหน่ง และ 5) ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น จำนวน 30 ชุด ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .971

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ระดับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนก ตามตำแหน่งและประสบการณ์ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และ 4) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารเชิงลึก (in-depth interview) และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ได้แก่

ผู้เชี่ยวชาญสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำพูน เขต 2 และผู้อำนวยการสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวม

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	n = 198		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.51	0.39	มากที่สุด
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.39	0.48	มาก
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.47	0.47	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน	4.58	0.44	มากที่สุด
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.43	0.52	มาก
6. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.62	0.46	มากที่สุด
รวม	4.50	0.40	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.40) และหากพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการติดต่อสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.46) รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.44) ด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.39) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.47) และด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.48)

2. การเปรียบเทียบการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	.268	.134	.898	.409
	ภายในกลุ่ม	195	29.100	.149		
	รวม	197	29.368			
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	.705	.352	1.547	.215
	ภายในกลุ่ม	195	44.423	.228		
	รวม	197	45.127			
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.706	.853	3.912	.022*
	ภายในกลุ่ม	195	42.514	.218		
	รวม	197	44.220			
4. ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา นักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	.589	.294	1.564	.212
	ภายในกลุ่ม	195	36.711	.188		
	รวม	197	37.300			
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	.703	.351	1.329	.267
	ภายในกลุ่ม	195	51.579	.265		
	รวม	197	52.282			
6. ด้านการติดต่อสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	2	1.062	.531	2.548	.081
	ภายในกลุ่ม	195	40.633	.208		
	รวม	197	41.695			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.740	.370	2.401	.093
	ภายในกลุ่ม	195	30.063	.154		
	รวม	197	30.804			

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวม

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	3	.347	.116	.772	.511
	ภายในกลุ่ม	194	29.021	.150		
	รวม	197	29.368			
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	.041	.014	.059	.981
	ภายในกลุ่ม	194	45.086	.232		
	รวม	197	45.127			
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	.932	.311	1.392	.246
	ภายในกลุ่ม	194	43.288	.223		
	รวม	197	44.220			
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	.551	.184	.970	.408
	ภายในกลุ่ม	194	36.749	.189		
	รวม	197	37.300			
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	.235	.078	.292	.831
	ภายในกลุ่ม	194	52.047	.268		
	รวม	197	52.282			
6. ด้านการติดต่อสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	3	.309	.103	.482	.695
	ภายในกลุ่ม	194	41.386	.213		
	รวม	197	41.695			

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อจำแนกตามประเภทการณ์ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สร้างความตระหนัก และสร้างเข้าใจในการปฏิบัติงานให้มีทิศทางเดียวกัน และเน้นย้ำความสำคัญของการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ถูกต้อง ครบถ้วนนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนและหาแนวทางในการป้องกันเด็กกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา รวมถึงมีคลินิกให้คำปรึกษา ครูที่ปรึกษา เพื่อนที่ปรึกษา

3.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน สถานศึกษานำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง สร้างความตระหนักในการดำเนินงานให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน รวมทั้งส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน สถานศึกษาควรจัดทำแผนเผชิญเหตุป้องกันทั้งนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา มีการดูแลอย่างใกล้ชิด ให้คำปรึกษา รวมทั้งจัดกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจของนักเรียน

3.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาควรประเมินนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาเบื้องต้นจากครูที่มีใบอนุญาตคัดกรองนักเรียน กรณีนักเรียนมีปัญหารุนแรง สถานศึกษาส่งต่อนักเรียนโดยการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เพื่อเข้ารับการรักษาอย่างเหมาะสมต่อไป

3.6 ด้านการติดต่อสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์และความเข้มแข็งให้กับภาคีเครือข่าย เพื่อร่วมกันพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการติดต่อสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ตามลำดับ สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่

ด้านการส่งต่อนักเรียน เนื่องจากสถานศึกษาขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอก ในการส่งต่อนักเรียนให้ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมาภรณ์ สนธิ (2560) พบว่า 1) การดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับ ประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียนมีค่าเฉลี่ย ต่ำที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อจำแนกตามตำแหน่งของ ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการ ส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนก ตามประสบการณ์ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงานไม่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุณี สา มาสุข (2560) พบว่า การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมและด้านแตกต่าง กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูเพศชายมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนมากกว่า มีการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียนสูงกว่า จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยรวมและด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปรึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนมากกว่า มีการทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลสูงกว่า และระดับชั้นของ ครูที่ปรึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการส่งเสริมและ พัฒนาเด็กนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปรึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนมากกว่ามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา เด็กนักเรียนสูงกว่า

3. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการสัมภาษณ์ได้แนวทาง จำนวน 6 ด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เนื่องจากปัจจุบันสถานศึกษามีภาระงาน จำนวนมาก อีกทั้งมีการเปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบงานบ่อยครั้ง ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคลขาดความตระหนักและขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เก็บข้อมูลนักเรียน

ไม่เป็นระเบียบ ไม่เป็นปัจจุบัน ดังนั้น สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักและสร้างเข้าใจในการปฏิบัติงานให้มีทิศทางเดียวกัน และเน้นย้ำความสำคัญของการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ถูกต้อง ครบถ้วนนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา ชุมหล่อ (2560) พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรมีการวางแผนงาน หรือมีโครงการเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรทำงานเป็นทีมและมีการประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน มีเครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ให้ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน ควรจัดเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบและเป็นความลับ มีการติดตาม ประเมินผลและนำผลจากการติดตามประเมินผล มาพัฒนา ปรับปรุงการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน เนื่องจากสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ส่งผลให้นักเรียนเสี่ยงกับภัยอันตรายรอบด้าน ดังนั้น ควรร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนและหาแนวทางในการป้องกันเด็กกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา รวมถึงมีคลินิกให้คำปรึกษา ครูที่ปรึกษา เพื่อนที่ปรึกษา โดยจัดเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรมาภรณ์ สนิธิ (2560) พบว่า สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ

3.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เนื่องจากการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน จำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุนตามความสนใจและความถนัดของนักเรียน ดังนั้น เพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ อันดับแรกที่ต้องให้ความสำคัญคือการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง สร้างความตระหนักในการดำเนินงานให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน รวมทั้งส่งเสริมให้สถานศึกษา ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา ชุมหล่อ (2560) พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โรงเรียนควรมีการทำคำสั่งแต่งตั้ง หรือมอบหมายงานที่ชัดเจนให้กับครู เจ้าหน้าที่ หรือผู้เกี่ยวข้อง กำหนดปฏิทินการดำเนินงาน ส่งเสริมนักเรียนที่ชัดเจนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน จัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนที่หลากหลายตามความสนใจหรือความถนัดของผู้เรียน ติดตามประเมินผลกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง หรือพัฒนาการดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

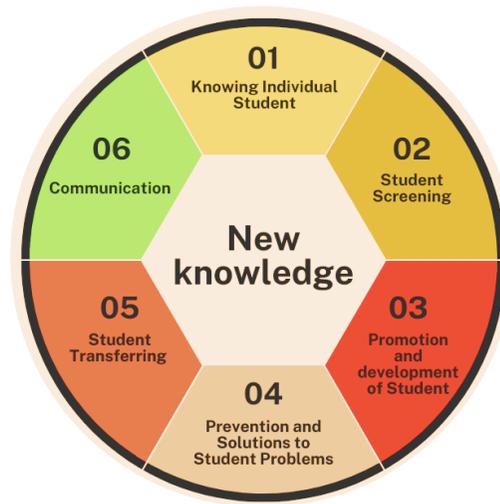
3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เนื่องจากปัจจุบันสถานศึกษาพบนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น สถานศึกษาควรจัดทำแผนเผชิญเหตุป้องกันทั้งนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา มีการดูแลอย่างใกล้ชิด ให้คำปรึกษา รวมทั้งจัดกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรมาภรณ์ สนธิ (2560) พบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษามีการช่วยเหลือดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด

3.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน การส่งต่อนักเรียน เป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก เพื่อให้ นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ดังนั้น สถานศึกษาควรประเมินนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาเบื้องต้นจากครูที่มีใบอนุญาตคัดกรองนักเรียน กรณีนักเรียนมีปัญหารุนแรง สถานศึกษาส่งต่อนักเรียนโดยการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เพื่อเข้ารับการรักษาอย่างเหมาะสมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิพงษ์ พันทิวา (2563) พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาดำเนินการโดยการส่งต่อภายในโดยครูที่ปรึกษาประสานครูฝ่ายปกครองและครูแนะแนว การส่งต่อนักเรียนภายนอกการศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเกินกว่าความสามารถของครูจะพัฒนาได้

3.6 ด้านการติดต่อสื่อสาร ปัจจุบันการติดต่อสื่อสารมีหลากหลายรูปแบบ ทำให้การติดต่อสื่อสารง่ายขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับภาคีเครือข่าย และร่วมกันพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของ University at Buffalo (2014) พบว่า เปิดช่องทางการสื่อสารไว้ การสื่อสารอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา คือ เป็นเส้นทางของความสัมพันธ์ที่ดีและมีความสุข หากเพื่อนทำหรือพูดอะไรที่ทำร้ายความรู้สึกของคุณให้พยายามจัดการกับมันโดยตรง เริ่มต้นด้วยการสันนิษฐานว่าเป็น การเข้าใจผิดหรือก้าวพลาดโดยไม่ได้ตั้งใจ แต่ถามพวกเขาเกี่ยวกับเรื่องนี้ (อย่าเก็บความรู้สึก) เพื่อนของคุณน่าจะขอบคุณโอกาสที่จะแก้ไขสถานการณ์ ไม่ว่าในกรณีใด ให้ยอมรับคำขอโทษอย่างสุภาพ (เหมือนกับที่คุณหวังว่าคนอื่น ๆ จะยอมรับคำขอโทษของคุณ)

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอนำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรบริหารจัดการห้องเรียน เพื่อให้ครูประจำชั้นสามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างใกล้ชิดและทั่วถึง รวมถึงการเยี่ยมบ้านนักเรียน ตลอดจนควรเน้นความสามารถพิเศษ ตามความถนัดของนักเรียน มีการคัดกรองนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านพหุปัญญา โดยนำแบบคัดกรองมาคัดกรองกับนักเรียนในโรงเรียน เพื่อให้ทราบว่านักเรียนแต่ละคนมีความสามารถพิเศษด้านใด และจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมด้านที่นักเรียนถนัด ส่วนนักเรียนรายใดที่พบความบกพร่องด้านใด ก็ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียน มีความสามารถเพิ่มมากขึ้น

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรจัดทำนวัตกรรมการแก้ปัญหาให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ (นักเรียนที่มีความบกพร่อง 9 ประเภท) เพื่อให้นักเรียนได้รับการจัดการศึกษาที่เหมาะสม ทั้งนี้โรงเรียนควรมีครูการศึกษาพิเศษโดยตรงเป็นผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะ ซึ่งมีการจัดทำแผน IIP และ IEP เพื่อรองรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่เน้นความสนใจ ความถนัดของนักเรียน เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างทั่วถึง รวมทั้งจัดเวทีให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ เพื่อให้ นักเรียนได้เข้าร่วม ให้นักเรียนกล้าแสดงออก และจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจากสภาพ

แวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียน ตลอดจนส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ควบคู่กับทักษะในการใช้ชีวิต เพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมตามความถนัด ความสนใจของนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสม เช่น กิจกรรมแข่งขันวิชาการ กิจกรรมด้านกีฬา กิจกรรมด้านทักษะอาชีพ เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข สามารถนำผลที่ได้จากการเรียนต่อยอดในการทำอาชีพเสริมได้ ตลอดจนสามารถใช้ทักษะชีวิตในการดูแลช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และรอดพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ ได้ รวมทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนลงพื้นที่เยี่ยมบ้านนักเรียน กรณีนักเรียนประสบปัญหาความยากจนโรงเรียนดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมอบทุนการศึกษา

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาควรมีวิธีการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพมีทั้งการ ส่งต่อภายในและการส่งต่อภายนอก รวมทั้งมีการประเมินนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาเบื้องต้น จากครูที่มีใบอนุญาตคัดกรองนักเรียน กรณีนักเรียนมีปัญหารุนแรง สถานศึกษาส่งต่อนักเรียนโดยการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย และผ่านความยินยอมจากผู้ปกครองในการส่งต่อนักเรียนเพื่อเข้ารับการรักษาอย่างเหมาะสมต่อไป

6. ด้านการติดต่อสื่อสาร สถานศึกษาควรมีข้อมูลของภาคีเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียน มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองกับผู้ปกครอง และระหว่างครูกับคณะกรรมการสถานศึกษา มีการประสานความสัมพันธ์ และสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายในการร่วมกันพัฒนางาน โดยประสานส่งเสริมความเข้าใจอันดี และการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการประชาสัมพันธ์ และสร้างสายสัมพันธ์กับเครือข่ายภายนอกโรงเรียน โดยการติดต่อสื่อสาร 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบเป็นทางการ และรูปแบบไม่เป็นทางการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 6 ด้าน ไปกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในสถานศึกษาให้เหมาะสม ครอบคลุมและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป
2. สถานศึกษาในสังกัดควรมีการศึกษาภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในสถานศึกษา เพื่อให้การขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ
3. สถานศึกษาในสังกัดควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในสถานศึกษา ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- ปรมาภรณ์ สนธิ. (2560). *แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก, หน้า 3-7.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546. (2546, 2 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 120 ตอนที่ 95 ก, หน้า 9.
- วิทยา ชุมหล่อ. (2560). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต12*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- วุฒิพงษ์ พันทิวา. (2563). *สภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2. (2565). *รายงานผลการติดตามนักเรียนออกกลางคัน ปีการศึกษา 2565*. (อัดสำเนา)

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *คู่มือการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2565*. กรุงเทพฯ : ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2563-2565)*. เข้าถึงได้จาก <https://www.moe.go.th/strategic-plan>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ : พรินทวานกราฟฟิค.
- สุนิสา มาสุข. (2560). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดระยอง*. (งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- University at Buffalo. (2014). *School of Social Work. Developing Your Support System*. Retrieved from <https://socialwork.buffalo.edu/resources/self-care-starter-kit/additional-self-care-resources/developing-your-support-system.html>.